

Samordnad elevhälsa Region Västmanland

Inledning

I september 2018 inrättades en ny funktion som samordnare för elevhälsans medicinska insats i Västmanland. I Hälso- och sjukvårdens uppdrag finns en förebyggande, främjande och behandlande del. Elevhälsan är en resurs i skolan med socialmedicinsk kompetens och utgör en del av samhällets skyddsnät som ska fånga upp elever med hälsoproblem och andra behov av stöd. Den samlade elevhälsan består av fyra insatser, den medicinska, den psykologiska, den psykosociala och den specialpedagogiska, dessa har ett övergripande uppdrag att gemensamt arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Den medicinska delen utgörs av skolsköterskor och skolläkare.

Effektiva samverkansmöjligheter har saknats i det förebyggande och hälsofrämjande arbete riktat till barn och ungdomar i åldersgruppen 6-19 år. En tydlig kommunikationsväg mellan elevhälsans medicinska del och regionens hälso- och sjukvård har inte funnits och inte heller länsövergripande nätverk och möjlighet till kompetensutveckling. Funktionen regional elevhälsosamordnare ska verka för att skapa goda förutsättningar för alla skolsköterskor och skolläkare att arbeta för att uppnå jämlik vård och hälsa för barn och ungdomar i åldrarna 6–19 år. I uppdraget arbetar en samordnande skolläkare 20% och en samordnande skolsköterska 80%. Arbetsgivare för samordningsfunktionerna är Region Västmanland, detta möjliggör ett nära samarbete med berörda hälso- och sjukvårdsverksamheter inom regionen. Kostnaden fördelas lika mellan region Västmanland och länets 10 kommuner med en proportionell fördelning med utgångspunkt från elevantal i åldersgruppen 6-19 år. Samordningsfunktionen kommer att utvärderas efter 2 år.

Amie Kangro

Regional elevhälsosamordnare

Kontaktuppgifter:

anne-marie.blomqvist.kangro@regionvastmanland.se,

021-17 49 96, 072-145 61 41

Lena Lundqvist

Samordnande skolläkare

Kontaktuppgifter:

lena.lundqvist@regionvastmanland.se,

021-481 85 63, 072-085 75 50

Elevhälsans medicinska insats och regional samordningsfunktion

Elevhälsans medicinska insats (EMI)

Den medicinska insatsen i elevhälsan utförs av skolsköterskor och skolläkare. Eleverna ska erbjudas hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Elever kan också anlita skolsköterskan för enklare sjukvårdsinsatser. I den samlade elevhälsan finns arbetsuppgifter som gäller alla insatser så som exempelvis: samverkan med skolans pedagogiska personal i arbetsmiljöfrågor samt i det övergripande hälsofrämjande och förebyggande arbetet. Bistå skolledningen med information, råd och utredningar som har betydelse för elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Kontinuerligt och strukturerat samarbete med skolans pedagogiska personal. Specifika uppgifter för den medicinska insatsen är att i samband med hälsobesök tidigt identifiera problem eller symtom hos elever som kan innebära att de är i behov av särskilt stöd eller andra insatser, bevaka elevens vaccinationstäckning och erbjuda kompletterande vaccination vid behov. Arbeta för att ge eleverna kunskap om hälsosamma levnadsvanor och faktorer som bidrar till hälsa eller ohälsa. Tillföra medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens som ett stöd i arbetet med att ge alla barn en trygg skolgång.

Huvudsakligt uppdrag för samordningsfunktionen

- Verka för att skapa bra förutsättningar för en jämlik hälsa i Västmanlands län med särskild inriktning på åldrarna 6-19 år
- Vara en tydlig representant för elevhälsans medicinska insats
- Informations- och kommunikationsansvar med berörda parter i kommuner och inom hälso- sjukvården
- Stödja metodutveckling
- initiera kompetensutveckling
- Hålla i nätverk för länets skolläkare i nuläget 2-3 länsskolläkarmöten per termin.
- Medverka vid befintliga nätverksträffar för

skolsköterskor 1 gång/år/grupp.

- Arrangera utbildningsdagar en dag/termin.
- Stimulera arbetet med systematiskt kvalitetsarbete för hälsofrämjande och förebyggande insatser i den samlade elevhälsan på huvudmannanivå.
- Ge information om nyheter och lagstiftning
- Delta i utvecklingsarbete
- Upprätta en websida där aktuell information, remissmallar, tidigare nyhetsbrev, basprogram mm kommer att finnas.

Nyhetsbrev Elevhälsans medicinska insats Region Västmanland

Ett nyhetsbrev skickas ut ca 8 ggr per år till samtliga skolsköterskor och skolläkare, till annan personal inom elevhälsan men även till skolledare, politiker inom kommun och region och andra samarbetspartners inom regionens hälso- och sjukvård riktad till barn och unga.

För att anmäla dig till nyhetsbrevet mejla: anne-marie.blomqvist.kangro@regionvastmanland.se.

Inventering och önskemål

Inventering

I Västmanland fanns 2018 44 422 barn och ungdomar i åldrarna 6–19 år. I januari 2019 fanns 330 asylsökande barn. Ungefär 120 skolsköterskor arbetar i länets kommunala skolor och på friskolorna. Majoriteten av länets 29 friskolor finns i Västerås och vardera en i Hallstahammar, Surahammar och Fagersta. På läkarsidan har man funnit olika lösningar för att bemanna elevhälsans medicinska del.

Elevsamordnare har rest runt i de olika skolorna i länet och träffat de flesta skolsköterskorna. De är organiserade i lokala nätverk där de träffas med olika regelbundenhet från 1 gång per månad till några gånger per termin. De flesta är anställda av rektor på den skola de arbetar på medan andra är anställda på en central elevhälsoenhet med gemensam verksamhetschef.

För elevhälsans medicinska insats ska det finnas en verksamhetschef för den hälso- och sjukvård som bedrivs. Verksamhetschefen kan vara rektor men kan också vara någon som är centralt placerad och har ansvar för EMI på flera skolor. Om rektor eller annan befattningshavare som saknar medicinsk kompetens är verksamhetschef måste en ställföreträdande med sådan kompetens utses. Det finns ingen lagstadgad benämning på den person som får uppdraget av verksamhetschefen, men en vanlig benämning är MLA (medicinskt ledningsansvarig). Ovanstående taget ur boken "Leda och organisera medicinsk elevhälsa", Studentlitteratur. En första inventering av läget i Västmanland visade att endast 3 av 10 kommuner hade en namngiven MLA och samma sak på många friskolor. I dag finns MLA i 6 kommuner.

Skolsköterskornas och skolläkarnas behov av samordning

I kontakter med skolsköterskorna har det framkommit att många känner sig ensamma i sin roll, att de kan ha svårt att på skolorna få förståelse för sin profession och sitt ändrade uppdrag. Tidigare hade skolhälsovården en betydande behandlande funktion kombinerat med hälsoförebyggande arbete. Den övergripande

målsättningen i dag för elevhälsan är densamma som för skolan som helhet - att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. Personalen ska ha adekvat utbildning som svarar mot elevernas behov. En utmaning för rektorerna är att förena de olika yrkeskulturerna och att bygga upp organisatoriska strukturer för en fungerande samverkan och att förhålla sig till de regelverk som styr arbetet.

Skolsköterskorna i Västmanland uttrycker ett behov av kompetensutveckling, nätverksträffar med erfarenhetsutbyte. De önskar få information från regionen och andra aktörer samt "en väg in" till regionens hälso- och sjukvård för barn och unga. En gemensam bas att utgå från såsom en regional metodbok eller basprogram så alla barn och ungdomar i Västmanland får tillgång till samma hälsokontroller är ett starkt önskemål. Det finns ett stort intresse att arbetet med patientsäkerhet och kvalitetsregister utvecklas så man får möjlighet att jämföra resultat och ta lärdom av varandras erfarenheter. Skolsköterskor i friskolorna är mycket positiva att nu inkluderas i regionens skolsköterskegrupp.

Skolläkarna önskar ett förtydligande av uppdraget, att klarlägga innebörden av det medicinska ledningsansvaret. En definition och samordning av uppdragets innehåll vilket förändrats de senaste åren. Man önskar regelbundna länsträffar och ett gemensamt kvalitetsregister för elevhälsans medicinska insatser.

Skollagen (2010:800)

innebar en samlad elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Syftet är att öka samverkan och betona det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Året som gått, framtiden

Funktionen inrättades med en samordnande skolsköterska (80%) från september 2018 och samordnande skolläkare (20%) tillkom i januari 2019. Sedan starten för uppdraget har elevhälsosamordnarna träffat alla skolsköterskor och upprättat en kommunikation med kontinuerlig mailkontakt och utskick av nyhetsbrev. Skolsköterskorna kontakter elevhälsosamordnare med olika frågeställningar där svaren ofta presenteras för hela gruppen. Information från interna och externa aktörer som till exempel BUP, ungdomshälsan, habiliteringen, barnkliniken, smittskyddsenheten, SKL socialstyrelsen förmedlas till alla skolsköterskor och skolläkare.

Den 4 april 2019 hölls en första gemensam utbildningsdag. Fokus var på vaccinationer, tandvård men även diskussioner kring önskemål om kommande utbildningstillfällen.

Kontakt har etablerats med de aktörer i regionen som arbetar med hälso- och sjukvård för barn och unga samt med externa aktörer som till exempel länsstyrelsen, skolverket, SUF och Mälardalens högskola. Exempel på samverkan är framtagande av rutiner och dokument (tex remissmallar) som kan användas för att underlätta kontakt mellan elevhälsans medicinska insats (EMI) och andra enheter tex ögonkliniken, BUP och Asyl- och integrationshälsan.

Elevhälsosamordnare ingår också i ett statligt finansierat samverkansprojekt inom Hallstahammars kommun initierat av socialstyrelsen och skolverket för ett förbättrat arbete med samordnade tidiga insatser för barn och unga. I detta arbete samverkar skola, elevhälsa, BVC, förskola, hälso- och sjukvård samt socialtjänst.

Elevhälsosamordnare ingår också i en regional grupp "nätverk barn och unga" där personer som jobbar startegiskt och utvecklingsmässigt med frågor som rör barn och unga ingår.

Framtiden

- Fortsatt arbete med det är som elevhälsosamordnarens grunduppdrag metodutveckling, samverkan och utbildning.
- Bjuda in Medicinskt ledningsansvariga i regionen till regelbundna möten (finns redan i övriga regioner i Sverige)
- Basprogram- Fastställa ett länsgemensamt basprogram som helt ska grunda sig på rekommendationer från Socialstyrelsens samt det nationella barnvaccinationsprogrammet. Det kommer inte att bli tvingande utan som en rekommendation.
- Utbildningsdag- Ny utbildningsdag planeras till 13 och 14 november; samma program båda dagarna. Fokus på tillväxt och inkluderande verksamhet, normer och värderingar.
- Hemsida - Arbeta fram hemsida där alla relevant information som rör EMI i länet skall finnas tillgänglig.
- Fortsatt uppmuntran till att tillsätta MLA.

Enheter vi samarbetat med under året: BUP, Kompetenscentrum för hälsa, Länsstyrelsen, Barn- och ungdomshälsan, Ungdomsmottagningen, Barnkliniken, Barnhälsovårdsenheten, Ögonkliniken, Habiliteringsmottagning, Asyl och integrationshälsan, Smittskydd, Tandvården, Öronkliniken, Ortopedkliniken, Mälardalens högskola, Skolverket, SUF (Samverkan-utveckling-föräldrarskap), Läkemedelsenheten, Social välfärd och skola, Restaurangenheten Västerås stad med flera.

